

УДК 373.5.016:[811.161.2+821.161.2]:004

Іванов І. Ю.

Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

**СПІЛКУВАННЯ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО НА УРОКАХ МОВИ Й
ЛІТЕРАТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Автор наголошує на потребі розвивати в учнів навички XXI ст., розглядає хмарні технології для спілкування та співробітництва у навчанні мови та літератури, наводить приклади їх використання в загальноосвітній школі.

Ключові слова: спілкування, співробітництво, сервіси Веб 2.0, хмарні технології.

Иванов И. Ю. Общение и сотрудничество на уроках языка и литературы с использованием облачных технологий / Луганский областной институт последипломного педагогического образования, Украина.

Автор подчеркивает необходимость развивать у учащихся навыки XXI в., рассматривает облачные технологии для общения и сотрудничества в обучении языку и литературе, приводит примеры их использования в общеобразовательной школе.

Ключевые слова: общение, сотрудничество, сервисы Веб 2.0, облачные технологии.

Ivanov I. Y. Communication and collaboration into language and literature lessons using cloud technologies / Lugansk Regional Institute of Postgraduate Education, Ukraine.

The author emphasizes the need to develop students' skills in the XXI, considers cloud computing for communication and collaboration in teaching language and literature, gives examples of their use in secondary school.

Keywords: communication, collaboration, Web 2.0 services, cloud computing.

Вступ. Нині класно-урочна система, яка діє в школах уже понад 200 років, не повною мірою забезпечує потреби суспільства в активних, творчих, цілеспрямованих випускниках, які б були конкурентоспроможними в сучасних умовах. Актуальною є проблема формування навичок XXI ст., необхідних для успішного життя, серед яких – уміння здійснювати ефективну комунікацію та співпрацювати з іншими суб'єктами навчального процесу задля досягнення конкретної мети. Розвиток цих навичок і вмінь є одним із першочергових завдань навчальної програми з мови та літератури, кінцевим результатом якої має стати сформована мовна особистість. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема хмарних, у навчанні словесності сприяє вирішенню цієї проблеми завдяки новим формам і методам навчальної діяльності на уроках та в позаурочний час.

Огляд останніх досліджень. Останнім часом педагогічна проблема використання хмарних технологій набуває поширення й усе більше вчених, педагогів, практикуючих учителів приділяють увагу цьому питанню (В. Биков, Н. Морзе, О. Спірін, В. Іванніков, С. Сейтвелієва, О. Воронкін та ін.). В. Биков зазначає, що подальша інформатизація освіти повинна базуватися саме на концепції хмарних обчислень з інтеграцією галузевих зусиль та можливостей ІКТ-бізнесу на основі механізмів аутсорсинга [1, с. 23]. Педагогіка співробітництва була предметом уваги ще радянських дослідників (В. Сухомлинського, І. Волкова, В. Шаталова та ін.). Нині з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх поширенням у школах про співробітництво й спілкування у навчанні заговорили й сучасні науковці та педагоги (В. Ягупов, І. Підласий, О. Савченко, Н. Морзе, Н. Дементієвська та ін.). На сьогодні немає достатньої кількості досліджень і розроблених моделей організації спілкування та співробітництва у навчанні словесності за допомогою хмарних технологій, що і є предметом розгляду в цій статті.

Метою статті є розгляд інструментів організації спілкування та співробітництва у навчанні словесності за допомогою хмарних технологій.

Виклад основного матеріалу. Сучасна школа неможлива без спілкування, проте ці навички залишаються недостатньо розвиненими, зокрема через зменшення обсягу живого спілкування між однолітками та поширення спілкування віртуального. Разом з тим, розвиток інформаційного суспільства передбачає подальше поширення засобів і способів віртуального взаємозв'язку, тому повернення до спілкування лише живого неможливе. Відповідно, вчителі-словесники мають адаптувати власну методику роботи до сучасних реалій, навчаючи учнів спілкуватися ефективно й успішно як наживо, так і віртуально.

Співробітництво у навчанні відрізняється від спілкування наявністю кінцевого продукту – результату співробітництва в процесі спільної діяльності вчителя з учнем або учнів між собою (спільно розроблений план дій, спільна презентація, груповий звіт тощо). Необхідність розвитку навичок співробітництва впливає з сучасних потреб ринку праці, де потрібні не лише кваліфіковані, а й комунікабельні фахівці, які б могли успішно працювати в команді задля єдиної мети.

Організація спілкування та співробітництва можлива як за допомогою традиційних інтерактивних методів навчання, так і за допомогою хмарних технологій. Хмара – це «великий пул легко використовуваних і доступних віртуалізованих інформаційних ресурсів (обладнання, платформи розробки та/або сервіси)» [2]. Хмарні педагогічні технології забезпечують використання сервісів мережі Інтернет як засобу інтерактивного навчання без застосування локального програмного забезпечення, окрім браузера та плагінів до нього. «Використання технології «хмарних обчислень» позбавляє необхідності у технологічній підтримці програмного забезпечення, так як контроль та нагляд за його функціонуванням, зокрема, збереженням даних, їх копіюванням, захистом від дії комп'ютерних вірусів та Інтернет атак тощо здійснює сам провайдер» [3, с. 105].

Будь-який комп'ютерний пристрій, під'єднаний до Інтернету, можна вважати інструментом спілкування та співробітництва у навчанні завдяки сервісам Веб 2.0 – онлайн-послугам, доступними будь-де і будь-коли. «Якщо Веб

1.0 припускав публікацію документів певними авторами, то Веб «другого покоління» передбачає співробітництво кінцевих користувачів в процесі створення інформаційного змісту. У рамках цієї ідеї стирається поділ суспільства на постачальників і користувачів інформації» [4, с. 148]. Використання Веб 2.0 у навчанні призводить до зсувів від споживання до виробництва, від авторитарності до співробітництва, від експерта до консультанта й помічника, від лекції до обговорення, від «навчання про щось» до «навчання, як робити», від пасивного вивчення до пасіонарного, від презентації до участі, від формалізму до навчання через реальне життя [5].

Розглянемо хмарні інструменти організації **спілкування** на уроках української мови та літератури і для самостійної роботи.

1. Електронна пошта:

- повідомлення від учителя учням (наприклад, учитель надсилає листа з коментарями та оцінками за контрольну роботу чи твір, який зможуть побачити як учні, так і їх батьки);

- обмін документами між учителем та учнями (наприклад, учитель відправляє групам учнів для заповнення бланк про особливості стилів мовлення, після заповнення учні обмінюються документами між собою і здійснюють взаємооцінювання);

- рольове листування (наприклад, група учнів створює колективний лист від імені читача, адресований літературному герою, інша група відповідає на цей лист від імені героя);

- листування у рамках телекомунікаційних проектів з учнями навчальних закладів інших міст, країн (наприклад, учні беруть участь у проекті з вивчення говірок різних регіонів України й обмінюються листами з результатами досліджень говірок свого регіону. Результатом проекту буде зібрання й систематизація цих листів у єдиний довідник);

- індивідуальні й групові консультації за допомогою листування (наприклад, під час виконання домашніх завдань учень може звернутися за допомогою до іншого учня або вчителя).

2. Форуми, чати, голосові повідомлення:

- обговорення в асинхронному режимі запропонованих учителем навчальних тем чи дискусійних питань на форумі (наприклад, після уроку вдома учні висловлюють свою думку стосовно подій у творі, навчаючись аргументувати й сприймати протилежні точки зору. На наступному уроці вчитель підводить підсумки цього спілкування);

- обговорення в синхронному режимі запропонованих питань у чаті (наприклад, для актуалізації опорних знань учитель проводить мозковий штурм про характеристики частин мови в чаті, де всі учні висловлюються одночасно);

- письмове, голосове або відеоспілкування за допомогою Skype, ICQ, Hangouts та ін. у синхронному режимі (наприклад, онлайн-зустріч учнів з сучасним письменником);

3. Онлайн-опитування за допомогою форм Google, Microsoft та ін.:

- опитування учнями громадської думки (наприклад, старшокласники проводять онлайн-опитування серед студентів-першокурсників про труднощі, які в них виникали під час складання ЗНО);

- опитування вчителем ставлення учнів до певної проблеми (наприклад, під час дискусії про події в літературному творі учні проходять експрес-опитування, висловлюючи своє ставлення до подій, що дає змогу вчителю планувати подальшу навчальну й виховну роботу);

- тестування учнів (наприклад, учитель готує тест на основі онлайн-форм опитування й оцінює рівень засвоєння учнями пройденної теми).

Розглянемо хмарні технології для реалізації навчання словесності у **співробітництві**.

1. Спільна робота з документами (Google Docs, Microsoft Web Apps та ін.):

- спільне створення нового або редагування існуючого тексту (наприклад, учні спільно знаходять помилки у тексті, виділяють кольором, виправляють. Можна організувати конкурс на кількість знайдених помилок за відведений час);

- розробка спільної презентації (наприклад, учні об'єднуються в групи, отримують завдання для дослідження, результати якого викладають у відповідних слайдах спільної презентації класу);

- створення спільної «бази знань» (наприклад, під час вивчення творчості Т. Шевченка учні знаходять цікаві матеріали (тексти творів, критику, екранізації, відеозаписи театральних вистав, пісні, презентації тощо) й поповнюють спільну онлайн-папку з систематизацією матеріалу. Усім учням класу доступні ці матеріали).

2. Створення публічного онлайн-ресурсу:

- використання блогів (наприклад, учитель супроводжує навчальний процес власним блогом, де публікує додаткові матеріали, домашні завдання, інтерактивні вправи, теми для обговорення. Учні можуть створювати власні блоги й викладати туди результати навчальної діяльності);

- використання сайтів (наприклад, учні ведуть сайт новин з життя свого класу й можуть опублікувати фотоальбом та враження від участі в конкурсі юних філологів);

- використання Вікі-сайтів (наприклад, учні під керівництвом учителя редагують статтю у Вікіпедії про письменника, додаючи нові матеріали, або створюють власну статтю на тому чи іншому вікі-сайті про результати вивчення певної теми);

3. Спільне створення схем, малюнків, інтелект-карт:

- розробка логічних інтелект-карт у coggle.it, bubbl.us та ін. (наприклад, учні створюють родове дерево давньогрецьких богів або причинно-наслідкові зв'язки подій у творі);

- спільне створення схеми (візуалізації) в casoo.com, conceptboard.com та ін. (наприклад, учні малюють спільну схему з засобами милозвучності мови та їх характеристиками).

4. Створення або редагування файлів мультимедіа онлайн:

- редагування зображень онлайн у sumopaint.com, pixlr.com та ін. (наприклад, учні редагують фотографії, знайдені в Інтернеті з виучуваної теми або створюють власний малюнок під враженням від прочитаного вірша);

- редагування відео онлайн в ropcorn.webmaker.org, youtube.com та ін. (наприклад, учні компонують декілька відеороликів з мережі Інтернет, додають текст і фотографії, створюючи нове відео);

- редагування аудіо онлайн в audio-joiner.com, filelab.com та ін. (наприклад, учні створюють аудіо-передачу про творчість письменника з використанням записів його читань, інтерв'ю, пісень тощо).

5. Використання сервісів для збереження закладок bobrdobr.ru, delicious.com, pinterest.com та ін.:

- пошук в Інтернеті добірок корисних посилань (наприклад, учні шукають в тематичних онлайн-каталогах колекції посилань на ресурси з певної теми, обмінюються знайденим, додають описи до посилань);

- самостійне створення спільної бази онлайн-посилань (наприклад, учні разом з учителем, знаходячи цікаві й корисні ресурси про граматику української мови, поповнюють спільну базу посилань, додають описи до них).

6. Використання соціальних мереж vk.com, facebook.com, plus.google.com, myschool.ua та ін. у навчанні:

- спільне виконання домашніх завдань (наприклад, учні об'єднуються в пари й виконують домашню роботу за допомогою спілкування в соціальній мережі та обміну документами);

- дослідницька робота (наприклад, учні знаходять у соціальних мережах факти мовленнєвих помилок (граматика, пунктуація, етикет), аналізують отримані дані й роблять висновки стосовно усунення цих помилок у власному спілкуванні);

- проведення онлайн-уроків (наприклад, під час карантину учитель викладає в спеціально створеній для цього групі у соціальній мережі матеріали уроку, питання для обговорення, завдання й терміни виконання, після чого підводить підсумки роботи й оголошує оцінки).

Висновки. Використання хмарних технологій для спілкування та співробітництва у навчанні словесності сприяє урізноманітненню навчального процесу, мотивації учнів до самоосвіти, підвищенню рівня саморефлексії, розвитку умінь налагоджувати стосунки й співпрацювати задля єдиної мети. Пропонований перелік ідей використання хмарних технологій для спілкування й співробітництва далеко не повний і може розширюватися вчителями-словесниками відповідно до їх потреб, професійних інтересів, мотивації та готовності учнів навчатись по-новому. Для ефективного впровадження хмарних технологій у навчальний процес учителям потрібно, по-перше, познайомитись із різноманітними сервісами Веб 2.0 та навчитись їх використовувати, по-друге, усвідомити психолого-педагогічні особливості роботи з ними, педагогічні переваги й недоліки, по-третє, сфокусувати увагу на перевагах та експериментувати разом з учнями.

Література:

1. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсінг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ / В. Ю. Биков // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – № 10. – С. 8 – 23.
2. Гриб'юк О.О. Перспективи впровадження хмарних технологій в освіті / О.О. Гриб'юк // Теорія та методика електронного навчання: збірник наукових праць (IV). – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/1111/1/grybyuk-stattya1hmary%2B_Copy.pdf.
3. Архіпова Т.Л. Використання «хмарних обчислень» у вищій школі / Т.Л. Архіпова, Т.В. Зайцева // Інформаційні технології в освіті. – 2013. – № 17. – С. 99 – 108.
4. Соловяненко Д. В. Ключевые принципы Веб 2.0 / Д. В. Соловяненко // Культура народов Причерноморья. – 2007. – №100, т.2. – С. 147 – 151 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://repository.crimea.edu/jspui/handle/123456789/8826>.

5. Харгадон С. Web 2.0 – это будущее образования [Электронный ресурс].
– Режим доступа: <http://www.websoft.ru/db/wb/2FF50B0C29518A87C32574DD003290BC/searchname/Web%202.0/doc.html>.

References:

1. Bykov V. Yu. Tekhnolohiyi khmarnykh obchyslen', IKT-auntsorsinh ta novi funktsiyi IKT-pidrozdiliv navchal'nykh zakladiv i naukovykh ustanov / V. Yu. Bykov // Informatsiyi tekhnolohiyi v osviti. – 2011. – №10. – S. 8 – 23.

2. Hryb'yuk O.O. Perspektyvy vprovadzhennya khmarnykh tekhnolohiy v osviti / O.O. Hryb'yuk // Teoriya ta metodyka elektronnoho navchannya: zbirnyk naukovykh prats' (IV). – 2013 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://lib.iitta.gov.ua/1111/1/grybyuk-stattya1hmary%2B_Copy.pdf.

3. Arkhipova T.L. Vykorystannya «khmarnykh obchyslen'» u vyshchiiy shkoli / T.L. Arkhipova, T.V. Zaytseva // Informatsiyi tekhnolohiyi v osviti. – 2013. – №17. – S. 99 – 108.

4. Solovyanenko D. V. Klyuchevye pryntsypy Veb 2.0 / D. V. Solovyanenko // Kul'tura narodov Prychernomor'ya. – 2007. – №100, t.2. – S. 147 – 151 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://repository.crimea.edu/jspui/handle/123456789/8826>.

5. Kharhadon S. Web 2.0 – eto budushchee obrazovanyya [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.websoft.ru/db/wb/2FF50B0C29518A87C32574DD003290BC/searchname/Web%202.0/doc.html>.